

มหาอำมาตย์โท พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตบดี
อธิบดีศาลฎีกา

พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๖

พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตบตี

พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตบตี มีนามเดิมว่า บุญช่วย วณิกกุล เกิดเมื่อวันเสาร์ แรม ๒ ค่ำ เดือน ๗ ปีฉลู ซึ่งตรงกับวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๒ ที่บ้านไถ่ วัดบพิตรพิมุข เขตจักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร โดยเป็นบุตรคนสุดท้องของนายแสงและนางชื่น ท่านได้สมรสกับคุณหญิงเทพวิฑูร ฯ (นามเดิม เอี่ยม โชติกเสถียร) ธิดาพระยาทิพย์โกษา (โต โชติกเสถียร) และคุณหญิงกุหลาบทิพย์โกษา เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๕๕ โดยมีบุตรธิดาด้วยกัน ๕ คน คือ นายโอบบุญ วณิกกุล คุณหญิงอัมมบล สิงหลกะ ภริยานายชวน สิงหลกะ อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา นายอัมมบุญ วณิกกุล คุณหญิงอิงบุญ กมลนาวิน และนายอาบบุญ วณิกกุล

ในด้านการศึกษา จัดได้ว่า พระยาเทพวิฑูร ฯ เป็นผู้ที่มีประวัติการศึกษาดีเด่น ยากที่จะหานักกฎหมายไทยผู้ใดเทียบเคียงได้ ท่านได้เริ่มต้นการศึกษาด้วยการเข้าเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ แล้วไปเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่อที่โรงเรียนราชวิทยาลัย และสอบไล่ได้ชั้น ๖ เมื่อมีอายุเพียง ๑๓ ปี ๑๐ เดือน โดยสอบทุนเล่าเรียนหลวง ซึ่งขณะนั้นเรียกว่าทุนสกอลาชิปได้เป็นที่ ๑ ในเวลาเดียวกันนั้นด้วย แต่ท่านก็ได้สละสิทธิ์นั้นและสมัครเข้าเป็นนักเรียนกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๔๕๖ เพื่อศึกษากฎหมายไทยเสียก่อน และในขณะที่ศึกษากฎหมายไทยอยู่นั้น ท่านก็ได้รับราชการอยู่ในกองล่ามกระทรวงยุติธรรมพร้อมกันไปด้วย หลังจากนั้นต่อมาอีก ๒ ปี ๙ เดือน กระทรวงยุติธรรมได้เห็นความสามารถทั้งในความรู้ทางด้านวิชาการและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของท่าน จึงได้ส่งท่านไปศึกษาวิชากฎหมายต่อ ณ กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าประเทศอังกฤษ นักเรียนทุนกระทรวงยุติธรรมอีกท่านหนึ่งที่ได้เดินทางไปศึกษาวิชากฎหมายพร้อมกับพระยาเทพวิฑูร ฯ ในครั้งนั้นก็คือพระยา

มโนปกรณนิติธาตูลากาที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้เป็นนายกรัฐมนตรีก่อนแรกของประเทศไทย เนื่องจากนักเรียนทุนกระทรวงยุติธรรมที่ส่งไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศอังกฤษนั้นมักจะมีอายุมากกว่าคนอังกฤษที่เริ่มศึกษากฎหมายทั้งหลาย ทั้งนี้ เพราะนักเรียนทุนกระทรวงยุติธรรมมักจะเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายในประเทศไทยมาแล้ว และบางคนก็รับราชการมาแล้วหลายปีด้วย กระทรวงยุติธรรมจึงมิได้ส่งนักเรียนทุนเหล่านั้นเข้าศึกษาในโรงเรียนกฎหมาย (Inns of Court) แต่ให้ศึกษากับอาจารย์กวดวิชาซึ่งจัดทำให้เป็นพิเศษโดยพระยาเทพวิฑูร ฯ ได้เข้าเรียนอยู่ในสำนักมิสเตอร์ อี. เอช. คูม แต่ต่อมาเมื่อกระทรวงยุติธรรมได้เปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับวิธีการศึกษากฎหมายดังกล่าวโดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงมีคำสั่งเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๔๔๙ โปรดให้นักเรียนทุนกระทรวงยุติธรรมเข้าศึกษาในโรงเรียนกฎหมายและสอบกฎหมายในสนามสอบไล่ เช่นเดียวกับนักศึกษากฎหมายที่เป็นคนอังกฤษทั้งหลาย พระยาเทพวิฑูร ฯ กับพระยามโนปกรณนิติธาต และเจ้าพระยาศรีธรรมราชิเบศ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้ส่งออกไปศึกษาภายหลัง ๑ ปี ท่านทั้งสามจึงเป็นนักเรียนทุนกระทรวงยุติธรรมรุ่นแรกที่ได้ศึกษาตามระเบียบวิธีการใหม่นี้ พระยาเทพวิฑูร ฯ ได้เข้าเป็นนักศึกษากฎหมายและสมาชิกสำนักเกรสอินน์ (Gray's Inn) และสอบไล่ได้และได้รับเรียกเป็นเนติบัณฑิตอังกฤษเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๔๕๒ โดยในการสอบดังกล่าวสามารถทำคะแนนได้เป็นเยี่ยมจนได้รับเกียรติคุณขั้นที่ ๑ ได้รางวัลจากสำนักเกรสอินน์ที่สังกัดศึกษาอยู่เป็นเงิน ๕๐ ปอนด์ และจนถึงปัจจุบันนี้มีคนไทยที่สามารถสอบไล่เป็นเนติบัณฑิตอังกฤษเกียรติคุณขั้นที่ ๑ เช่นเดียวกับท่านอีกเพียงท่านเดียวเท่านั้น คือ ศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช

ในด้านการทำงานนั้น พระยาเทพวิฑูร ฯ ก็มีประวัติการทำงานดีเด่น เช่นเดียวกับความดีเด่นในด้านศึกษา ท่านได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกระบวนการยุติธรรมหลายตำแหน่ง ทั้งในฐานะเป็นข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง

และได้ริเริ่มสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่กระบวนการยุติธรรมที่ท่านได้มีโอกาสรับผิดชอบอยู่เป็นอเนกประการ ท่านได้เริ่มเข้ารับราชการเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๔๖ ในตำแหน่งล่ามภาษาอังกฤษ กองล่าม กระทรวงยุติธรรม และเมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับเรียกเป็นเนติบัณฑิตอังกฤษแล้วในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๕๒ ท่านได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในกองข้าหลวงพิเศษด้วยความปรีชาสามารถรอบรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของท่าน ท่านจึงได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่ราชการสูงขึ้นอย่างรวดเร็วให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ข้าหลวงพิเศษยุติธรรมและกรรมการศาลฎีกาลำดับ ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๔๖๖ ท่านได้โอนไปดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการเป็นเวลา ๕ ปี ๕ เดือนเศษ จึงได้มีพระบรมราชโองการเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๗๑ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลฎีกา ท่านจึงกลับมารับราชการทางศาลยุติธรรม ซึ่งสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมอีกวาระหนึ่ง และได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลฎีกานี้เป็นเวลา ๓ ปี ๖ เดือน

ชีวิตการทำงานในกระทรวงยุติธรรมในฐานะเป็นข้าราชการการเมืองของพระยาเทพวิฑูรฯ ได้เริ่มขึ้นภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ โดยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๗๕ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดี กระทรวงยุติธรรม และในวันที่ ๑๐ ธันวาคมปีเดียวกัน ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีพระยามโนปกรณนิติธาดาซึ่งเคยไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศอังกฤษ ในฐานะนักเรียนทุนกระทรวงยุติธรรมรุ่นเดียวกัน เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๖ ท่านได้กราบถวายบังคมทูลขอลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพร้อมกับรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ซึ่งได้กราบถวายบังคมทูลขอลาออกพร้อมกันทั้งหมด และได้ออกจากราชการโดยได้รับพระราชทานเบี้ยบำนาญตั้งแต่

นั้นมา รวมเวลาที่ท่านรับราชการได้ทั้งหมด ๒๙ ปี ๑๑ เดือน โดยมีข้อควรสังเกตด้วยว่าท่านเป็นเสนาบดีคนสุดท้าย และเป็นรัฐมนตรีคนแรกของกระทรวงยุติธรรม

นอกจากการปฏิบัติราชการในตำแหน่งหน้าที่ประจำดังได้กล่าวมาแล้ว พระยาเทพวิฑูร ฯ ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ หลายตำแหน่งในราชการพิเศษอีกด้วย กล่าวคือ

ในด้านกร่างกฎหมาย ท่านได้รับแต่งตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๔๕๕ ให้เป็นกรรมการร่างประมวลกฎหมายหรือที่เรียกกันทั่วไปในขณะนั้นว่าโค้ด ทำหน้าที่กร่างประมวลกฎหมายต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๙ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการชำระประมวลกฎหมาย และในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้เป็นกรรมการร่างกฎหมาย

ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๗๕ ท่านก็ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นแรก และได้รับเลือกให้เป็นอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรก (พ.ศ. ๒๔๗๕) ต่อมาเมื่อได้มีการทำรัฐประหารขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๐ และตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ ขึ้นใช้แล้ว ก็ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ท่านเป็นสมาชิกวุฒิสภา และภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๔๙๑ เมื่อรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวม ๔๐ คน ท่านก็ได้เป็นคนหนึ่งในจำนวนวุฒิสมาชิก ๑๐ คนที่ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย นอกจากนี้ท่านยังได้รับเลือกให้เป็นกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ กรรมาธิการแปรญัตติ และเป็นประธานคณะกรรมการจัดระเบียบวาระการประชุมของสภาผู้

รัฐธรรมนูญ ตลอดจนรับหน้าที่เป็นกรรมาธิการพิจารณาร่างกฎหมายที่สำคัญ
อีกหลายฉบับ นับได้ว่าท่านได้ช่วยเหลือกิจการของรัฐสภาเป็นอย่างดี

ในด้านการศึกษาท่านได้มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการศึกษาวิชากฎหมาย
และวิชาการอื่น ๆ โดยท่านได้รับหน้าที่เป็นครูสอนกฎหมายที่โรงเรียนกฎหมาย
กระทรวงยุติธรรมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๙ รวมเป็นเวลา ๑๗ ปี เป็น
กรรมการสอบไล่กฎหมายตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๖ และในปี พ.ศ.
๒๔๖๙ รวมเป็นเวลา ๑๕ ปี เป็นผู้จัดการโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๔ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นเวลา ๑๒ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ท่าน
ได้เป็นกรรมการในสภาจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็น
กรรมการเนติบัณฑิตยสภา ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ เป็นกรรมการสภานิติศึกษา และ
เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๔๖๙ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเนติบัณฑิตยสภา

ท่านได้แต่งตำรากฎหมายไว้หลายเล่ม เช่น หลักกฎหมายประมุขรัยส่วน
แพ่ง พ.ศ. ๒๔๕๓ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแต่งร่วมกับ
เจ้าพระยาศรีธรรมราชและพระยามานนตราเสวี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ และคำ
อธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๔๐) พ.ศ. ๒๔๗๖
ซึ่งตำราเล่มหลังของท่านนี้ ปัจจุบันเนติบัณฑิตยสภายังคงพิมพ์ออกเผยแพร่และ
เป็นที่ใช้ศึกษาอ้างอิงกันอย่างกว้างขวางในบรรดานักศึกษาและผู้ประกอบวิชาชีพ
ทางกฎหมายทั้งหลาย นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า ส่วนนวกฎหมายที่ว่า “การ
ชำระหนี้ โดยเฉพาะเจาะจง” ก็ได้เกิดขึ้นและมีที่มาจากคำอธิบายมาตรา ๒๑๓ ใน
หนังสือเล่มนี้เอง นอกจากนี้ท่านยังได้เป็นบรรณาธิการบทระบิลคำพิพากษาศาล
ฎีกา พ.ศ. ๒๔๗๖ อีกด้วย และด้วยความเป็นเยี่ยมในความรู้กฎหมายดังกล่าวข้าง
ต้น ท่านจึงได้รับฉายาว่า “ตุ๊กกฎหมาย”

ในด้านอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หลังจากประเทศไทยได้ประ
กาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลก ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม
๒๔๖๐ ก็ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาศาลทวิ

เซलय และได้นั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลทรัพย์สินเซलयเกี่ยวกับการยึดเรือราช
ศัตรุโดยใช้กฎหมายระหว่างประเทศปรับบทหลายเรื่อง ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ และ
พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นองคมนตรี
และเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๔๗๑ ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง
ให้เป็นอุปนายกรรมการองคมนตรี ในด้านต่างประเทศ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็น
สมาชิกฝ่ายไทยในคณะอนุญาโตตุลาการถาวร ณ กรุงเฮก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ และ
เมื่อครบกำหนดออกตามวาระแล้วก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกครั้งหนึ่ง
และในครั้งหลังสุดท่านได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒

พระยาเทพวิฑูรฯ ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๒ สิริ
รวมอายุได้ ๖๐ ปี เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำคัญที่ได้รับพระราชทานได้แก่ ทูตีย
จุลจอมเกล้าพิเศษ เหรียญรัตนาภรณ์ชั้น ๓ ป.ป.ร. ปรมมาภรณ์ช้างเผือก และ
เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา